

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะได้เสนอตามลำดับดังนี้ คือ

1. การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น
3. การเรียนภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและท้องถิ่นของผู้เรียน

การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในปัจจุบัน เรื่องของการให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนเป็นสิ่งทีกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย นักการศึกษาต่างล้วนหาแนวทางต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นที่ตัวผู้เรียน มีงานวิจัย ข้อเขียนและเอกสารจากการประชุมต่างๆ ที่กล่าวถึงการเน้นความสำคัญที่ตัวของผู้เรียนและสังคมของผู้เรียนไว้หลากหลายดังนี้คือ

อังกุล สมคะเนย์ (2535) มีแนวคิดที่ว่าจัดการศึกษาในอดีตเป็นภาระหน้าที่ของชุมชน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมีพ่อแม่ คนเฒ่าคนแก่ และช่างฝีมือเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ การศึกษาจึงมีรูปแบบที่หลากหลาย และสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน แต่เมื่อรัฐเข้ามาควบคุมการศึกษาและนำเอาระบบการศึกษาของประเทศทางตะวันตกมาใช้แทนระบบการศึกษาเดิม ความหลากหลายของรูปแบบการศึกษาก็สูญหายไป ผู้เรียนรู้เรื่องไกลตัวมากกว่าที่จะรู้เรื่องตัวเอง ทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตและช่วยตัวเองไม่ได้

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2541) นักการศึกษาในปัจจุบันมองครูต่างไปจากอดีต โดยกล่าวว่า ในอดีต ครูเคยเป็นผู้ที่ให้ความรู้ในเชิงสั่งการ และเป็นศูนย์กลางที่นักเรียนต้องฟัง เพื่อเก็บความรู้และจำเนื้อหา เพื่อใช้ในการสอบ แต่ในปัจจุบัน มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูให้เป็นผู้ช่วยจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงมีการปรับวิธีการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง

พรชูลี อาชาวำรุง (2541) กล่าวถึงการศึกษาสำหรับโลกอนาคตว่า การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานได้ แต่ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับอนาคตนั้น ไม่ควรจะมีการแบ่งแยกออกเป็นระดับ ควรจะมีความต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ปฐมวัยศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมีความยืดหยุ่นและเป็นสหสาขาวิชา อาศัยการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล และใช้การสอนแบบนำผู้เรียนเอง พัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ของผู้เรียน การศึกษาจะช่วยถ่ายทอดสิ่งซึ่งมีคุณค่าในอดีตสู่เยาวชนรุ่นใหม่

เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น

การเน้นความสำคัญของเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นในการเรียนการสอน เห็นได้ชัดจากรายงานการวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน” โดย กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ในกรณีที่เป็นปี พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และใช้จัดการศึกษามาจนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยให้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนรักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถในการคิด การจัดการและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ทั้งที่เกี่ยวกับตนเอง งานอาชีพและการพัฒนาสังคม

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 517 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น มีแนวคิดสำคัญประการหนึ่งว่า แนวทางที่จะจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ คือ ควรสำรวจข้อมูลในท้องถิ่น ก่อนเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนและประเมินผล

คณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ว่าสำคัญที่สุดต่อการศึกษาไทยในอนาคตและการผลิตครู หลักการส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือการสร้างระบบการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิธรรมภูมิปัญญาของครูในชุมชน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝึกหัดสถาบันฝึกหัดครูกับชุมชน วิถีชีวิตในชุมชนและแหล่งภูมิปัญญาในชุมชน

อมรวิรัช นาคทรพร (2541) นำเสนอภาพประเทศไทยในปัจจุบันสู่อนาคตและนำเสนอแนวทางปฏิรูปไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับครูและโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การจะสร้างให้ประชาชนมีภูมิปัญญาและเข้มแข็งทางจิตใจนั้น ไม่ควรให้การศึกษาศึกษาเพื่อการศึกษาอย่างเดียว แต่ควรให้เพื่อแก้ปัญหาทุกเรื่องในชุมชน เพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความสามัคคีในสังคม

Worth (1992) เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง การศึกษาและงานสำหรับปี 2000 ชื่อเลือกที่เราเผชิญ โดยมีเนื้อหาหลักประการหนึ่งว่า การศึกษาในอนาคตจำเป็นที่จะต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อปรับให้เข้ากันกับการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนของอุตสาหกรรม ดังนั้นการเรียนการสอนสำหรับอนาคต จึงจะเป็นการเตรียมคนเพื่อทำงานที่ยืดหยุ่นได้ และเตรียมคนให้มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

ธำรง ทัดเทียม สำเภา สมบูรณ์ และคำออน คณะพัฒน (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำองค์กรท้องถิ่นต่อความสำคัญ และความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เขตการศึกษา 10 พบว่า ผู้นำองค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่

เห็นความสำคัญและความจำเป็นมาก ในการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวกับท้องถิ่น คณะผู้วิจัย เสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักสูตร ด้วยการนำศาสตร์ชาวบ้านมาผสมกับศาสตร์สากล และ ในการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำแบบเรียนในระดับท้องถิ่น ควรมีการสำรวจเชิงวิจัยก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลทุกส่วน ตลอดถึงนำสิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียนมากำหนดไว้ในหลักสูตร ครูควร หาความรู้เพิ่มเติม และหาโอกาสศึกษาวิธีการต่างๆ จากการไปเยี่ยมสถานศึกษาอื่น เพื่อนำ ความรู้มาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนของตน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูต้อง ดึงสิ่งที่ป็นศาสตร์สากลเข้าไปผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Usdan (1995) เชื่อว่าปัญหาสำคัญทางการศึกษา คือการแยกสถาบันการศึกษา ออกจากสถาบันอื่น ๆ ของสังคม โรงเรียนจำเป็นที่จะต้องสนองตอบต่อความหลากหลาย ของวัฒนธรรมในสังคม และสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งจุดเน้น คือ การเรียนรู้ ตลอดชีวิต วิธีการสอน เอกสาร ตำรา เทคโนโลยี ระบบ และโปรแกรมต่าง ๆ จำเป็นที่ จะต้องสัมพันธ์และเอื้ออำนวยความเจริญของงานและการพัฒนาของผู้เรียนที่ต่อเนื่องไป ชั่วชีวิต การศึกษาของอนาคต ย่อมจะต้องเน้น วิธีการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนมากกว่าที่จะเน้น เอกสารตำรา

รายงานการวิจัย เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน” โดยกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2542 ได้ศึกษาแนวคิดของผู้บริหารและครูผู้สอนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ 13 โรงเรียน และสังกัดกรมสามัญศึกษา 8 โรงเรียน ผู้รู้ในท้องถิ่น 50 คน เกี่ยวกับการจัดการเรียนที่จะสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น ได้ข้อสรุปว่า ควรให้ ชุมชนได้มีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ในส่วนการดำเนินงานของโรงเรียน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนา หลักสูตรและจัดการเรียนการสอน พบว่าวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการ ได้แก่ การเชิญผู้รู้ มาร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สอนนักเรียน และการให้นักเรียนสำรวจข้อมูลของท้องถิ่น และนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้มาจัดการเรียนการสอน ส่วนขั้นตอนในการดำเนินงานประกอบด้วย 1) การรวบรวมความรู้ในท้องถิ่น โดยให้นักเรียนสอบถามจากผู้รู้ กรรมการศึกษา และผู้ปกครอง 2) การเสาะหาผู้รู้ในท้องถิ่นหรือวิทยากร ใช้การสอบถามจากผู้รู้

ผู้ปกครองและนักเรียน 3) การติดต่อประสานงาน ใช้การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการก่อน แล้วจึงขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการและติดต่อผ่านกรรมการศึกษาของโรงเรียน ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนกับผู้รู้ในท้องถิ่น จากการสำรวจระดับประถมศึกษา 371 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 266 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 263 คน นักเรียนมีความคิดเห็นในการเรียนรู้กับผู้รู้ในท้องถิ่น และการไปสำรวจข้อมูลจากแหล่งความรู้ในชุมชน ในลักษณะที่สอดคล้องกันในส่วนที่เห็นด้วยมาก คือ เกิดความภูมิใจ ความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการไปสำรวจข้อมูลในชุมชนนั้นยังทำให้มีความรับผิดชอบด้วย

การเรียนภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและท้องถิ่นของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผ่านมา มีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การรับเอาวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ จากต่างประเทศ มาใช้เป็นหลักสูตร โดยที่มิได้มีการปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย ซึ่งนอกจากเนื้อหาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยแล้ว ยังอาจเป็นการสูญเสียทางความคิดด้วย (อมรวิชัย นาคทรรพ. 2530 : 112)

Dick Allwright and Kathleen M. Bailey (1991) กล่าวว่า การเรียนภาษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความกังวลได้ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามแบบการดำรงชีวิตที่เคยทำมา โดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตแบบเจ้าของภาษา การเรียนภาษาต่างประเทศอาจมีผลทำให้ผู้เรียนติดอยู่ตรงกลาง ไม่สามารถเข้าถึงได้ทั้งวัฒนธรรมของตนเอง และทั้งของเจ้าของภาษา จนถึงขั้นทำให้ไม่รู้จักตนเอง

แนวคิดที่ปรากฏอยู่ในบทความและหนังสือต่างๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้น สะท้อนถึงความเห็นส่วนร่วมว่า เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและวิถีชีวิตของผู้เรียนเอง มีส่วนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ แนวคิดเช่นนี้ มีการศึกษาและทำการวิจัยกันอย่างแพร่หลาย สำหรับการศึกษาระดับประถมและมัธยม แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงกลไกสำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหา

เกี่ยวกับท้องถิ่น จึงน่าจะมีการศึกษาหาแนวทางเตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น สำหรับ นักศึกษาของสถาบันราชภัฏสงขลา ที่จัดได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่น ทั้งในด้านการเตรียมการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ และความรักในท้องถิ่น โดยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้และผูกพันกับท้องถิ่นของตนมาตั้งแต่ระดับประถมและมัธยม และในระดับอุดมศึกษาของสถาบันราชภัฏก็ควรมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความรู้ในระดับสูง ที่ยังมีส่วนเกี่ยวพันกับท้องถิ่นของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

